

Szerkesztőség:

Rimaszombatban, Erzsébet-tér 9. szám. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

As előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona.
Félévre . . . 4 korona.
Hegyedévre . . . 2 korona.
Egyes szám ára 20 fillér.

GÖMÖR-KISHONT**VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.**

A Gömörvármegyei községi- és körjegyző-egylet hivatalos lapja.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER: VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő: KOMÁROMY ISTVÁN.

Kiadóhivatal:

Rimaszombatban, Erzsébet-tér 9. szám alatt a könyvnyomdában. — Ide intézendők a kiadóhivatali előfizetés, hirdetmény, nyilttér és egyéb felszólalás.

Ismeretlen kéztől és névtelenül érkező közleményeket nem adunk ki.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petítor térfogata 15 fillér. Többszöri hirdetésnél árkedvezmény. Nyilttér sora 50 fill.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legcélszerűbben postautalványon eszközölhető. **Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.**

A betlehemi barlang előtt.

Az isteni bölcsesség rendezte el a Megváltó bevonulását és fogadtatását. A történelmi fejlődésnek alkalmas pontját kijelölte, a nemzeteket elrendezte, hogy a föld zsámolya legyen a Fölségesnek, a melyre a magas égből a földre lép. És a mikor mindent elrendez és kiválaszt az ő örök tervei szerint, akkor hirtelen szétlebbenti az éjszaka sötét leplét és bemutatja az ámuló világnak a betlehemi barlang istállójának belsejét: ott látjuk a kisdédet és anyját, a mint „betakaró őt pólyákba és a jászolba fektet.” Ki volt mondva az „Isten igéje” teljes hangsúlyozással és művészettel. És az egész környezet az éjszaka sötétjétől a különös égi fényig, a mely esendőségben felzendülő angyali ének, a szüzi anya és a rideg jászol, az anyai karok ölelése és a gyöngéd szerető tekintet; a szürös alomszalma és a forró szív mind az Isten gondolatait és érzelmeit leheli és azóta már majdnem két ezredéve mult s ezt ragyogja szemünkbe, ezzel nyúl be szíveinkbe a betlehemi barlang karácsony éje.

Sajnos, nem mindnyájan egyformán látjuk ezt a ragyogást, nem mindnyájan egyformán érezzük szíveinkben a Megváltó bevonulásának örömet. Sok szemre hályogot vert, sok szívet lenyűgözött sötét börtönbe a szkepszisnek, a kételkedésnek átka. Mert vannak tévovázó, betűragó, szkeptikus lelkek, a kik a nagyot nem látják és mindig kis dolgokba botlanak; az ilyen szerenésétlenek nem tudják életüket erőteljesen kialakítani. A szkepszis, a kételkedés az észnek ideggyöngösesége, a mely nagy munkára képtelenné teszi az embert és a kételkedő a folytonos habozásban élni elfelejt. A hívő ellenben a legmélyebb élet tengerére evez, mert a hit az Isten végtelen leereszkedését mutatja be nekünk: leereszkedett a teremtésben, hogy rám gondolt és alkotott; a megváltásban, mert elhagyattatá-

somban fölkarolt és kíségetett, ezenkívül boldogítani akar s től akar emelni az ő látásig és az Isten fiainak méltóságig. Olyanok lesztek, mint az Isten, mert látni fogjátok őt.

De hogy ezt elérhessük, bele kell állanunk abba az áramlatba, a mely a történelemnek leg-hatalmasabb és legmelegebb árama, a mely hatalmas ösztöne az emberi léleknek: ez a vallásos, isteni élet. Vak filozófok és kontár kulturfértaik titáni és démoni bárczokban akarták ezt kipusztítani; ugy égették, mint a fekélyt és megvetették, mint szellemi elmaradást. De gúny, kritika és ádáz harez le nem győzheti azt a kipusztíthatatlan őserőt, a mely a vallásos életben érvényesül. Tévelygés és homály kíséri, de azt nem lehet elkerülni, mert az élet problémáját legmélyebb gyökerén ragadja meg s a tulsó partra mutatván, fölkelti az emberi érzések és szenvedélyek világát is és azok hatása alól nem vonhatja ki magát.

Nem kellett a vallást „kitalálni”, mint a szkeptikus hirdeti, hanem csak „megtalálni”, csak ihletett szívvel kellett vizsgálódni s ott volt az minden szívnek a mélyén, mint a természetünkben rejlő őserő.

Tehetségeinkkel és ösztöneinkkel állunk a nagy világ színterén és igyekszünk érvényesülni. Kitejesztjük gondolatainkat tudomány alakjában, alakítjuk a világot gondolataink és eszméink szerint technika és művészet útján, jót teszünk s nemesen élünk, mert ezt kívánja az erkölcsiség, de Istennel, a végtelennel is összeköttetésbe lépünk s az isteni életet igyekszünk magunkban kialakítani és erre való a vallás, a mely tehát nemcsak imádságból, böjtölésből áll és nemcsak a papok számára való, mint a tudatlanok ferde, egyoldalú föltfogása hirdeti, hanem ez az a nagy és meleg történelmi áramlat, a mely minden századokon át, sok tévedésen átjutva, arra törekedett, hogy az embert az Istennel összekap-

csolja és az embert isteni élet alakítására ösztönözze. Szükséges azonban, hogy vallásos életünket is kulturánknak megfelelő magas fokra emeljük s ez a vallásos élet akkor áll magas fokon, ha minél mélyebb, bensőségesebb és öntudatosabb. Tul vagyunk már a tudományok azon a hátulgombolós gyerek évein, a melyekben minden tudományos találmányban a vallásnak egy-egy ellenségét látták föltűnni és minden haladástól a vallás összeomlását várták. Vannak talán még némely szögletben ilyen pénzért mutogatni érdemes rajongók is, mert az igaz fölvilágosodás nem tart lépést az utcai reklámgépek haladásával; de mi azt már tudjuk, hogy a vallásos élet más körben mozog, mint a tudás, vagy a technika és egyik a másik mellett jól megfér, sőt egymást elősegíti műveiben. A vallásos élet nem vészett ki a haladás daczára sem, sőt avval karöltve is tud járni, ha ádáz indulattal el nem üldözik és az élet maga megmutatta, hogy a vallásos élet ösztöne mélyen van a természetben és „akkor is élni fog, a mikor majd az új zélandi utazó eljön egykor lerajzolni London romjait és a Themze hidjának törött karjait.”

Ezt a vallásos életet azonban épen ugy ki kell művelnünk, mint a tudományt vagy a művészetet, mert ha a vallásos életet csak ott hagyjuk a gyermekes érzés fokán, akkor oktanul cselekszünk és egyoldalú lesz a lelki életünk: csak a reális világ felé fordult oldala fejlődik ki, de a magaslatok és mélységek világa parlagon marad. Ezért aztán száraz, unalmas, blazirt, lendülés nélküli életet élünk, mert kiapadnak a mélyebb érzések és megindulások forrásai. Isten mentsen meg az ilyen taposó malomtól, pedig ilyené tenné a világot a vallás nélküli kultura.

Itt a kultura nem segíthet, az magában képtelen kiemelni és kielégíteni a lelki embert.

TÁRCZA.**Mult, jelen, jövő.**

Nem lesz tán idő s alkalom soha,
Hogy elmondjam, a mi szívem nyomja.
S te nem sejtve, nem is álmódva tán,
Száll sóhajom utánad szép leány!
Szívembe fojtva titkos bánatom,
Egész életem által álmodom.

Közelednem nem lehet énnekem,
Mert távol vagy, — messze — jól érzem.
Más régiókban van a te helyed,
Az életet te másképp ismered:
Szükség, szegénység, előttem álom,
Te nem lehetnél soha a párom!

Én az uton majd másfelé megyek,
Nem bátoritnak mosolygó kegyek,
Hulló könnyemet nem törli senki,
Talán egykor majd tudok feledni:
Ha szívből kihál majd az álom,
Mikor már csak megpihenni vágyom.

Boldogságot én nem remélhetek,
Majd anélkül járom az életet.
Hiszen boldog, csak az lehet csupán,
Kinek szíve nem sir a mult után.
En tégedet, nem feledlek soha!
Sötét életem fényes sugara!

Szívémben élsz, bár tán nem is sejtéd.
Ott álltok örök oltárt neked.
Fájó lélekkel azon áldozom,
És siratom hamar tűnő korom.
Mint gyermeket még táplált a remény;
Hogy felszállok és még lehetsz enyém.

Balga álom! csapongó képzelet,
Hozzád felszállni! — már soh'sem lehet!
Meg sem kísérelm, haszntalan, remény,
Gazdag uri lány! és én, — oly szegény!
Kinek nevénél nincsen egyebe,
S nótás szívének örök szerelme . . .

... Szeretlek, mint madár a kék eget,
Árnyként kíséri lelkem léptedet.
De ajkamról nem hangzik vallomás,
Te sem hallod' s nem hallja senki más.
Hogy szeretlek, mért bántná lelkedet,
Hisz nevetnél, vagy szánnál engemet . . .

Pósa Béla.

Volt . . .

Irta: D. P.

Volt egyszer, hol nem volt, az Óperenciás tengeren is tul . . . hogy van csak tovább? — Ennyi maradt meg még a boldog gyermekkori tündér-meséimből.

Oly sokfélekép variálva hallottam e kezdetét a szép meséknek, hogy azok folytatása, vége egészen összefolyt már emlékemben.

Ha a gyermek képzeletébe kis korában már beleszóvik azt a sok aranyos hálót, rózsás álmat, tündér világot, nem csoda, ha később megismerve az életet, nem ezekhez hasonlónak, de sívár és kietlennek találjuk azt, mert minél nagyobbra kötjük reményfűzérünket, annál több könnyünk fakad abból.

A bohó gyermek sem sejtí, hogy az ő legnagyobb boldogságát képező édes, fényes karácsonyfa csak keserűséget tartogat számára, mert hiszen ez a legelső, fájó csalódást foglalja magában! Ez sem lehet örökös gyöngyör, követője a kiábrándulás. Már kicsi korban meg kell tanulnia a szívnek lemondani és tűrni, hogy ha majd az étellel szembe száll, megedződjék és erős legyen.

A karácsonyest sokban hasonló az élethez: az angyaloknak vélt lelkek helyett — mulandó gyarló kezek teremtik meg azt, mit mennyből lehozottnak gondolánk! A lány kis kéz — ha a karácsonyfa gallyai után nyúl, megérzi annak fenytü szúrását: a tekintet, mely ott csügg az ezernyi gyertya fényén, csakhamar sötétté teszi annak is csakhamar kialvó világa és gyakran, ha magunk oltjuk ki lángját, megperzseljük ujjainkat s fájdalmat kell elszenvednünk az öröm és ragyogás után.

Nem-e ehhez hasonló az élet elhaló reménye? . . . Egy karácsonyestnek emléke ujul fel lelki szemem előtt, melynek bája kimagaslik a multból, mint egy

üvegházban ápolt, hirtelen nyílásra készített virág, magásra hajtott, gyenge és hamar letört szárával.

Karácsony volt: örömtől repedős szívvel álltam az ablaknál, játszva tomboltam annak üvegén, melyen át egészen beláthattam kicsiny falunkat! Nézetem a járókelők nyüzsgő sokaságát és kacajjal, lelkes tapssal fogadtam a magasból aláhulló tengernyi hóhelyet; tündökvén, hogy az égben tollfosztás lehet vagy párnáikat rázzák fel az angyalok a nagy pehely szállingózás idején; — mesémben így tanultam én azt.

Azóta már nagyon sok hó hullott le, fehér palástján vonult el számtalan év egymásután, csak az iszap, sár és por maradt meg belőle . . .

Fázom! arczomon érzem a tél hideg kezét, a mint homlokomon végig barázdákat von, tagyos csókjába vész lelkem minden meleget; beállt a tél, elpusztított mindent és hóvihar fedte utja vissza már nem vezet!

De a mult sirjából — mint nyugodni nem tudó halott — fel kél az emlékezet, mely gyermekkorem tündérvilágába visszavezet: újra nézem annak a vadregényes tájnak hófedte fenytü körített falunk szalmafedés házaát, látom barátságos szobáinknak kandallóját körülülő arczoknak pirját, érzem legdrágább jó anyám forró kezét, midőn a ragyogó karácsonyfaig és azon tul egy egész életen keresztül rózsás uton át vezetett! oldalánál, közel a mennyhez képzeltem magam. — Most? nagyon fekete, kemény a föld, a melyen utam tovább vezet . . .

Volt egyszer . . . volt nekem is egykor boldog karácsonyom! — emlékéit itt őrzöm lelkem legmélyén, kevés arra a szó és szegény a kifejezés, hogy annak némi megvilágítást nyujthassak fekete betűkkel való megírására . . .

. . . Vissza tekintek a mult tükörébe és ott látom magamat tündöklő karácsonyfa alatt; mikor halomra szedtem le róla a nyaláncságokat, lázas sietséggel iparkodtam játékszereimet mind egyszerre elsajátítani, kicsi volt a szív és nagyobb a boldogság, mint a mit az elrejtethet . . . csak karom nem fáradt bele a folytonos le- és feltevévi játékkal való foglalkozásban. Aranyhajú babámat egész erőmmel öleltem magamhoz, mely számomra az est legnagyobb gyönyörűségét képezte.

mert nem önt harmóniát és megnyugvást a létbe. Így azután az ember lassan egészen skep-
tikus és örömtelen lesz, vagy úgy segít magán,
hogy a lélekkel nem törődve: a testi élvezetek
mocsarába fullad. És logikai következetességgel
erre hajtja az embert a vallásos élet megvetése
és elhanyagolása. Ne vétkezzünk tehát saját
természetünk ellen, hanem fejlesszük ki tehet-
ségeit minden irányban, bontogassuk ki a szár-
nyát legmélyebb és legerősebb vágyunknak, a
mely minket Isten felé visz.

Ezt a vágyat hol érezzük mélyebben, mint
a betlehemi barlang előtt, karácsony ünnepén.
Ide menekülünk a sötét haragos Jehova elől az
Isten fiának jászol bölcsőjéhez: a gyermek der-
ült arcától szétfeszlik a létnek borús tekintete.
Röstelkedjük bár a filozófia, aggódjuk bár a teo-
lógia, itt ez a gyermek derült tekintetével csak
reményt ébreszt. Ő nem disputál, nem szószá-
tyáradkodik, ő egy szeretetreméltó, kedves, bájos
valóság. Ez az isteni gyermek azért jött, hogy
biztatok benne és szeressék őt.

A betlehemi barlangban történt az örök
szeretetnek naiv megnyilatkozása, a mely mindig
arra biztat minket: szeress és ne kételkedjél!

X.

Karácsonyesti ünnepek.

A városunk kebelében élő s velük karöltve működő
vidéki jótékonyzónák minden évben megünnepelik
a kis Jézus születésének emlékét s idejét árvák és
szegények között.

Ez ünnepek a karácsonyi szent napok előtt pár
nappal hamarabb szoktak megtartatni, hogy azon a na-
pon családja köréből el ne vonasson senki. Az idén a
rosz esős időjárás nem kedvezett ez ünnepélyeknek,
de jószívű hölgyeink és közönségünk tul tette ezen magát
s épen úgy, mint a multban, nagy számban vett részt
az ünnepélyeken, anyagilag pedig jóval többet áldozott,
mint a multban.

Első sorban a „Fehér-Kereszt”-egylet által a f. hó
21-én d. u. 5 órakor rendezett karácsonyi ünnepélyről
számolunk be. Az ünnepély az egyet gyámolítása és
felügyelete alatt álló „Nyomorék Gyermek-Otthon” he-
lyiségeiben folyt le a posta épületben. Az esteli ködös
időben, mint egykor a napkeleti bölcsőket vezette a kis
Jézus bölcsőjéhez a tényleg csillag, úgy vezette a mi
jószívű és vallásos érzelű közönségünket is valláskülömb-
ség nélkül, a szívükbe oltott hit és jószág örökké lobogó
fáklyafénye a nyomorékok hajlékába, hol máskor talán
egyszerűt esendes élet, most azonban az igazi
öröm honolt. — Az érkezőket Kern Adolfné és dr.
Baksay Dezsőné urasszonyok alelnökök és Illés Iona
urleány, e szerencsétlen gyermekek tanítónője a fárad-
hatlan, hűséges gondozó nővel: a jó Varga nével fogadták.

A tanteremmel szolgáló nagy helyiség egyik végében
fényelt a gyönyörűen feldíszített és kivilágított óriási
karácsonyfa, mely alatt terített asztalnál foglalt helyet
az elnökség, közepén Baráth Károly ág. ev. lelkész.

A karácsonyfától balra voltak elhelyezve a pásztor-
játékokhoz szükséges szép díszletek, melyek mögött kicsi
gyermek rejtőztek pásztoroknak és bölcsőket felöl-
tözve, várva az alkalmas pillanatot, melyben szereplé-
süket meg kell kezdeni. Ezzel szemben padokon elhe-
lyezkedve ült, a szívekben áhitattal eltelt nagyközönség,
tőlük balra pedig a fal mellett apró padokban 30 nyo-
morék gyermek kipirult mosolygó arcokkal, kik talán
csak akkor értették meg az ünnepély igazi jelentőségét

Habos ruhájában, a mint a terebélyes karácsonyfa
ágai alatt felém mereszté nagy kék szeméit, gyöngéd-
telenül kirántottam a föléje csepegő gyertyák lángjai
alól; teljes erőmmel magamhoz szoritám őt gyermekies
rajongó képzettel: örökre elválhatatlanul! — Nélküle
nyugalomra térni sem akartam; így tehát az én drága
bábomat hozzám helyezték puha párnám közé. Még
egyszer végig simitám selymes haját és a sok czukor-
kától tapadás ajakkal elégtelenítettem hamvas teher-
piros arcát. Majd ezer kérdéssel ostromoltam: merre
vezetett utja abból a fényes menyországból, honnét az
angyal hozta őt nekem?!

Kíváncsiságotam csak tetőzte a feleletet nem adó
ajak, némaságát szóra készíteni kívántam volna; eziró-
gattam, becéző neveket sugtam neki; remélvén, így
hamarabb megnyerem bizalmát, szeretetét. — Hiába volt
minden! Végre kérdézőkődéseimbe unva, aludni he-
lyeztem jószágomat és magam teje is álomra hanyatlott.

„Volt, egyszer volt” . . . de elmúlt a tündéri ka-
rácsony! és nemsokára elmúlt babum szépsége, bűvös
varása is; az egykori rózsás arcáról eltűnt az üdőség,
habos köntöse gyűrött, beszennyezett, toszladozott . . .
mit ér már így a roncsolt váz, „megunt játékszer”!?

Még egy kegyesen oda tévedt sóhaj, reá vetett
tekintet — egy kiereszkolt köny; ennyi a díj az
egykori gyönyörűt a többi lerója a lomtár s majd
talán az udvar fővénye, melyre a haszontalanná vált
pórtékát kidobják könyörtelenül.

Ilyen az élet is! Elmúlik az élvezet, gyönyör és
így múlik el minden: jön ismét újabb öröm, nyomában
terem a bu, mindig kisebb a fény és nagyobb az árny . . .

Velünk is hasonlóan végez a sors! Hiszen ennek
kezeben az ember is csak törekény, félretett báb, eldo-
bott játékszer . . . Lekopik róla zománc, üdősége el-
roncsolódik, szépsége disze elenyészik, egy ideig még a
lomtár, aztán a csendes fővény borul reá . . .

Karácsonyának, sötétben bolygató fenyőnek gyö-
kereit oda nyulnak le porladó szívéhez, suttognak neki
gyöngéden, esendesen! Mesélnek neki elhervadt koszo-
rukról, behorpadt sárhantokról, eldüldező fejfákról.

Es halk suttogásuk végzása mindig egy és ugyanaz
marad, hogy: „Volt”.

s akkor vették le szemüket a csillogó karácsonyfáról,
midőn a lelki atya édes szava és imája az ő szívükhöz
szóllott.

Midőn már minden rendben volt és a közönség
elhelyezkedett, felcsendült a kisdetek ajkáról az áhitatos
szép ének és ennek végeztével lehullott a függöny, mely
aztán előnkbe varázsolta a betlehemi kis Jézust já zol-
ban, szalma-zsupon ülve egy szép kis szöke gyermek
képében; mellette apró angyalok, pásztorok, a bölcsők
megfelelő csoportosítva egy szép
abló-képet nyújtottak bengáli-fény mellett.

Majd kezdetét vette a kicsinyek részéről a párbe-
széd, mely a megváltozott születésének történetét vázolta.

Ez után pedig egy ügyes mankós kis fiu lépett
elő és szép beszédben köszöntö meg a közönségnek jó-
tékonyágát. Megható volt, midőn e kis gyermek az
egylet volt elnökről, néhai Bornemisza Lászlónéval em-
lékezett meg, ki már hiányzik a jótévedők közül.

Ez után Baráth Károly ág. ev. lelkész emelkedett
fel és remek, tartalmas beszédben fejtegette az ünnepség
jelentőségét és a jótékonyágát. Könyvekre takasztó ke-
gyeletes szép szavakkal emlékezett meg a megboldogult
elnökről, ki ha testben nem is lehet jelen a lélek-
emelő, magasztos szép ünnepélyen, de szelleme b o-
nyára — amint mondá — felettünk lebeg és öröklik. Nagy
hatást keltő beszédének utolsó szavait a kis gyermekek-
hez intézte és buzgó hálaimát mondott és Isten áldását
kérte továbbra is az egyesületre.

Könyvek folytak alá arczán mindenkinek, melyet
aztán csak az apróság örömrivalgása szarított fel, midőn
az ajándék kiosztásra került a sor. Jutott mindenkinek
böven játékból, kalácsból, czukorból stb., mely ajándéko-
kat nem a mindennapi sablonszerű szokásból, vagy fel-
tűnési hiúságból; de a jó szív igazi érzetétől indítva
nyújtott mindenki e szerencsétleneknek.

Hálával és nagy elismeréssel hajtjuk meg a zász-
lót Kern Adolfné és dr. Baksay Dezsőné alelnökök, to-
vábbá Illés Iona tanítónő előtt, kik a társadalomban e
misszióknak buzgó keresztvivői és igaz mentő angyalai
e szerencsétlen gyermekeknek. Hála azután a nagy kö-
zönségnek, hogy a sok mindentéle baj között sem feled-
kezik meg e szerencsétlen gyermekekről és országos jó
példával jár elől, miként kell a felebaráti szeretetet
és jótékonyágát gyakorolni. Mert csak azok tudják és
értik meg, kik azt látják és tapasztalják, hogy mily
áldás fakad nyomában e nemes cselekedetnek.

Az elnökség forró köszönetét nyilvánítja ez uton
is az imádkozó lelkészek és a közönségnek a jelen-
létért és áldozatkészéért s jövőre is a nemes ember-
baráti ügyet továbbra is becses kegyeibe és pártfogásába
ajánlja.

*

A helybeli kath. olvasó-egylet régi szokáshoz híven
az idén is (folyó hó 22-én d. u. 4 órakor) közel 200
koronát osztott ki meglehető ünnepély keretében a város
szegényei között. Az ünnepélyt Váry János elnök nyi-
totta meg. Szinte kegyeletes, hálátel szavakkal hódolt
a nagylelkű adakozóknak, kik lehetővé tették azt, hogy
örömet és enyhülést szerezzen az egyet azoknak, kik
azt oly ritkán érzik. Utána Becsik Sándor titkár mon-
dott megható és gyönyörű beszédet a szeretetről. Ezt
követte a pénz kiosztása s ezzel az ünnepély véget is ért.

*

A helybeli egyesült protestáns főgimnáziumnak di-
szes tornacsarnokát tervezőjének finom műzisére, építőinek
biztos szaktudására a kintinó gyakorlati czélszerűség mel-
lett a legmodernebb templomná alkotta meg.

A ki f. hó 22-én a rimaszombati jótékony
nőegyesületnek szeretet-ünnepén megjelent, mind
azzal a felemelő érzéssel távozott onnan, mintha valami
új, valami bánatos és még is jólesően megnyugtató isten-
tiszteletet vett volna részt.

A hatalmas terem egyetlen magas faboltozatával,
melyet stilszerűen faragott, izlésesen festett és legyez-
szerűen félkörben felütő faboltok ívelnek át; fa és vas
mennyezettartó gerendái lépcsőzetesen emelkedő erkélye
mind azt az illuziót kelté, mintha a ködös Albionnak
misztikus skót templomában lennénk.

Karácsony estjén!

Az oltáron gazdagon díszített, fényárban uszó ka-
rácsonyfa. Knüppler Károly kokovai nagybirtokos aján-
doka. Alatta a pódiumon meleg alsó és felső ruhácskák,
kalács, dió, sütemény. Szerető gonddal elosztva, mintegy
15 árva, 30 elhagyatott és 30 elaggott nevével ellátva.
A legendás ó-kor szent oltári kenyeret, áldozati ajándékai.

Körülöttük a mélyebb félkörben az árvák és a
háztartási iskolának árváknál is árva növendékei és
a tehetetlen, de reménytelen második gyermekkor öz-
vegyei, elaggottjai. Bámuló szemekkel. Bizó reménység-
gel. Örvendő szívvel.

Mögöttük áhitatos gyülekezet. A helybeli ker. egy-
házak nemes lelkészei. Az emberszeretet apostolai. A
jótékonyág nemői. Elükön Molnár Józsefné alelnök
és dr. Marikowsky Ignác igazgató. A város intelligens ifju-
sága. A gimnáziumnak igazgatója, tanárai és közel 400
diákja. Fent a kóruson az áll. polgári leányiskola igaz-
gatója, tanári kara, egész ifjusága.

Felekezeti és osztálykülömbőség nélkül!

Elváltató homályos dogmák nélkül. Egyesülvén a
legideálisabb, egyesítő hitben: a mindent és mindenkit
átölelő emberszereteten. A gyermek Jézusban meg-
testesült örök szeretetben.

Ezt hirdette hallelujázva az alkalmi zsoltár is,
melyet Szücs György ref. kántor gondos vezetése mel-
lett a pártfogott gyermekek kara énekelt el szabatosan,
simán az orchesterből.

Ezt hirdette meggyőző erővel, nagy hatással, apos-
toli ihlettel Cs. György Pál, az országos nevű ev. fő-
pásztor gyönyörű alkalmi beszédében.

„A ki egy ilyen gyermeknek gondját felveszi az
én nevemben, az felveszi az én gondomat” — „s a ki
meglátogatja az özvegyeket és árvákat, az Istennek
tetsző cselekedet végez” — a mint az Urnak e fensé-
ges igéivel ajkain a pártfogottak, majd a jót. nőegyesület
megjelent tagjai felé mutatott, a mint kezét imára kul-
csolva az árvákkal együtt és az ő nevében jótévedőikert
áldó imát mondott; a mint jószágos arczán karácsonyi
ihlettel, férfias alakjával szószéki emelvényéről a soka-

ságból kiemelkedett: bizony önkéntelenül is templomban
érezte magát minden ember. A szeretet és jótékonyág
templomában. A hol teljesült a mithikus és minden
művelt lélekben ma is élő vágy az „egy akol egy
pásztor”-ról!

Nagyszabású beszédének maradandó hatását csak
fokozta az árvák második zsolozsmája; majd a már a
Háztartási iskolából egy bpesti szanatóriumba kedvező
feltételekkel belső lényként elhelyezett Longin Antónia-
nak megható bucsubeszéde, hálaimája.

Nem maradt szem könyvek nélkül. Nem maradt
szív részvételenül.

Es a mint a magas kórusról, a mi diadalmas mű-
vész-karmesterünk Matolcsy Pál igazgató intésére fel-
zendült a polgári leányiskola bájos angyalkarának ajkaira
egy gyönyörű alkalmi műnek: „Szállj szívünkbe, szent
imádság” . . . és a mint e szépen zengő imádság hul-
lámzó akkordjai a tökéletes összhangban, a csodásan
finom pianissimókban alárendültek és a nagy terem
templomi esődjét égi dallammal betöltötték: bizony
megrendült minden szív; mintegy varázstsútra össze-
dobbant egyetlen érzésben . . .

Az én szívembe is szent imádság szállott. A Jé-
zusért. Az örök Szeretet vallásának eljöveteleért.

Es mindazokért, a kik az ő nevében ez ünnepet
létrehozták, rendezték: adományaikkal, megjelenésükkel,
közreműködésükkel oly telejthetetlenül széppé, magasz-
tossá tették.

Áldó imádság szállott a jótékony nőegyesületért.
Es ennek vezéreért. Azért a jószágos nagyszonyunkért,
a kit mélységes gyásza, megrendült egészsége meggátolt
a megjelenésben.

S a kinek kényszerült távolmaradása okozta talán,
hogy az egész ünnepi gyülekezeten valami fájó, szorongó
bánat borongott a jótékonyág gyakorlásából fakadó
belső megnyugvás, lelki öröm mellett . . . — 6.

*

A rimatamásfalvi állami új kisded-
óvóban is gyönyörű karácsonyfát állított fel és na-
gyon sikerült, kedves ünnepeket rendezett a helyes
nevelői tapintat, a gondnokságnak és a szülőknek szíves
áldozatkészége.

Folyó hó 22-én délután 3 órakor a nagy játszó-
termet zsufolásig megtöltötték a közepen elhelyezett ki-
csinyek, a szülők és rokonok és az érdeklődők. A csu-
nya, sáros időben is többen megjelentek Rimaszombat-
ból is. A kir. tanfelügyelőséget dr. Heinrich János tollnok,
a gondnokságot Lévai András gondnok, a falut Andrik
János bírósági és Andrik György törvénybíró képvisel-
te. Megjelentek még: dr. Heinrich Jánosné, Marton
Istvánné, Czékus Gabriella, Illés Iona, özv. Becser
Endréné, dr. Wallentinyi Dezsőné Rimaszombatból stb.

No de nem is bánták meg, hogy eljöttek!

Mert az egész ünnepélyre nagyon kedves volt.

Ahogy egy kis csöppesség versben üdvözülte a ka-
rácsonyt, ahogy az ifju óvó néni szerető gonddal és gon-
dos szeretettel elmesélte a kis Jézus születését és a nap
jelentőségét, amint 12 apróság egymásután bevonult
ügyes és találó jelvényeivel és versikéivel a 12 hónap-
nak; amint énekeltek és szavaltak: mind-mind nagyon
helyes volt. Majd háromszori angyal csongetésre me-
nyilott a foglalkozó terem ajtaja. Bevonultak mind a
ragyogó, szépen díszített szeretet-fa alá. Ez volt aztán
igazán édes! Látni a tágranyitlt szemeket. Bámuló ar-
czokat. Hallani 4 csöppesség ügyes beszélgetését, mindnek
háláéneket és egynek köszönő, hálaimáját.

Mindez azt hirdette, hogy a tamásfalvi új állami
kisdedóvó felállítására szükséges volt és a jövőre kiható
fontosságú hazafias kulturintézmény, mely a legjobb ke-
zekben van.

Közérzést tolmácsolt tehát dr. Heinrich János tol-
nok, midőn a kir. tanfelügyelő megbízásából és a maga
nevében is teljes elismerését és őszinte köszönetét fe-
jezte ki György Erzsébet óvónőnek helyes nevelői tapin-
tataért, kitartó szorgalmáért és a rövid idő alatt elért
szép sikerért.

Szép beszéde nyomán meleg éljenzés támadt, mely
a szülők háláját és a megjelentek igaz elismerését
hirdette.

Itt említjük meg, hogy minden gyermek kapott
emléktől egy-egy ügyes játékot. A lányok bábút, pléh
és porcellán edényeket; a fiuk lovat és fejt bolygató
csacsit.

A gondnoksági elnök nemes szívű neje: Farkas
Zoltánné 10 kor., Lévai András gondnok 2 kor., özv.
Karlút Andrásné 5 kor., Spissák Mihályné 2 kor., An-
drik Andrásné 5 kor. és özv. Ivanyics Andrásné szintén
5 koronával járultak a szülők adományaihoz.

Elismerés illeti meg Paál Miklósnét is, a ki az
óvónőnek mindenben ügyes és készséges segítő társa.

Csak előre a helyesen megkezdett uton!

Előfizetési felhívás.

A „Gömör-Kishont” a folyó évvel pályafutásának
harminezadik évtolyamát fejezi be.

Mikor a közvélemény organuma ilyen szép tisztes-
séges multra hivatkozhatik, nincs szükség akkor hang-
zatos felhívásra. Minden szóvirágnál ékebben beszél az,
hogy a „Gömör-Kishont” szerkesztésére egy arra hivatott
gárda vállalkozott, mely igyekszik e lapot a régi-komoly
és magas niveau tartani és folyton fejleszteni.

A „Gömör-Kishont” régi kitzött czéljához ezután
is hű kíván maradni. Tárgyilagosan, hűségesen regisz-
trálni akarja és fogja a vármegyei, városi és az egész
társadalmi élet eseményeit. Elfogulatlan bírálója lesz
ezeknek a jövő évben is, s a nemes czélokot mindenkor
igaz szívvel, őszinte jóindulattal fogja felkarolni és támo-
gatni.

Munkájához kéri a nagyrődemű közönség erkölcsi
és anyagi támogatását a jövő 1910-ik évben is.

Midőn a lejárt előfizetés megújítását kérjük, egy-
szersmind azokat, kik az előfizetési díjjal hátrálékban
vannak, kérjük ebbeli kötelezettségüknek minél előbb
eleget tenni, mert ellenkező esetben a lap küldését be-
szüntetjük.

Előfizetési díj: Egész évre . . . . . 8 korona.

Félévre . . . . . 4 korona.

A „Gömör-Kishont” kiadóhivatala,

Hirek és vegyesek.

Boldog ünnepeket! Lapunk a karácsonyi ünnepekre való tekintetből szombaton reggel jelenik meg. Örömmel várjuk meg az alkalmat, hogy lapunk előfizetőinek és munkatársainak boldog karácsonyi ünnepeket kívánjunk!

A „Gömör-Kishont” szerkesztősége és kiadóhivatata.

Lapunk mai száma 6 oldalra terjed.

Személyi hírek. Fáy Gyula főispán és Bornemisza László alispán, az ünnepeket Budapesten töltik rokonaiknál.

Kinevezések. A m. kir. igazságügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök Kubinyi Zoltán tornaljai lakos, tb. főszolgabíró a rimaszombati kir. ügyészség területére ügyészségi megbízottá nevezte ki.

Bobács Mihály tornaljai kir. járásbírósi jegyzőt pedig a tornaljai kir. járásbírósi mellett alkalmazott ügyészségi megbízott állandó helyettesévé nevezte ki.

A m. kir. igazságügyminiszter Suhajk Péter helybeli kir. járásbírósi irodatisztát a nagyrőcei kir. jár. bírósághoz telekkönyvvezetővé nevezte ki. A jó modoru, pontos tisztviselő kinevezése méltó örömet kelt.

Papválasztás. A rimaszombati ref. hívek f. hó 19-én választották meg másod lelkészüket Simon Mihály gömöriskárosi lelkész személyében. Ismeretes a nagy harc, mely a választás körül kifejtett és az a kedélyeket annyira felizgatta, sőt még utóhangjai is vannak, hogy azzal nem foglalkozunk. A másik jelölt dr. Hetessy Kálmán télegyházi lelkész volt, ki a választásnál 22 szavazattal kisebbségben maradt, de tekintve a csekély számot és a körülményeket, bukásának erkölcsi fogvatkozást nem tulajdoníthatunk. Azt mondják, hogy még soha sem szavaztak református híveink ily nagy számban.

Uj honpolgár. Gondkocsics Ferenc rimaszombati szabó iparos folyó hó 21-én tette le a honpolgári esküt Bornemisza László alispán kezébe. — A lengyel származású új honpolgár egész fiatalon került ide mint szabó-segéd; itt meg is nősült és ma már tekintélyesebb iparosaink között foglal helyet.

Halálozás. Közéletünk egyik rokonszenves, tisztaságú alakja dől ki ismét az élek sorából. Bérczy Elek, a Rimamurány-salgótarjáni vasmű részvénytársaság hosszú időn át érdemes főerdésze, ki a rimóczi szép tekvésű erdészlakban élt boldogan kedves családjával s aztán néhány év előtt nyugalmába vonulása után városunkba jött lakni, f. hó 19-én 71 éves korában hosszas betegség után elhunyt. Szerény modora, jólelkűsége és rokonszenves egyénisége révén társas életünk kedvelt tagja lett; szorgalmas látogatója volt a kaszinónak s a pénzintézetek választmányában is helyet foglalt. Halálát bánatos özvegyén kívül mélyen sujtott leánya: dr. Sailer Károlyné családjával, fia: Kálmán vármegyei árvászéki ülnök családjával s kiterjedt rokonság gyászolja. Temetését imponáló részvét mellett f. hó 21-ikén ment végbe s azon a rimamurányi vasmű részvénytársaság tisztviselő kara testületileg jelent meg.

A rimamurányi vasmű részvénytársaság egyik kiválóan szorgalmas, képzett fiatal orvosa: dr. Rudnay I. hosszas betegkedés után f. hó 20-án Salgótarjában — hová Ózdról helyeztetett át — meghalt. Az elhunytban Istók József sógorát gyászolja. F. hó 22-én nagy részvét mellett temették el.

Népszerű előadás. Dr. Harmatzy Loránd belügyminiszeri titkár, lapunknak régi jeles tollu munkatársa folyó hó 18-án, szombaton d. u. 5–6-ig az egyesült protestáns főgimnázium tornacsarnokában nagyszerű népszerű előadást tartott vetített képekkel Délolaszországról és Sziciliáról. Egy kellemes és rendkívül tanulságos tengeri utazásban volt részünk, a mint a szellemes előadó mintegy 150 szebbnél-szebb, hangulatos, nagyrészt saját felvételi diapoitív — képei segítségével Fiumétől Délolaszországba, majd Sziciliába elkalauzolt. Nemcsak a ritka természeti szépségekben gazdag tájak, a csodásan változatos és mégis örökkön egy tenger, a sajátos hajósélet elevenedett meg a kitünő szabad-előadás nyomán, hanem a modern technika vívmányai mellett a klasszikus ókor gazdag kultúrája, grandiózus épület maradványai is egyaránt. Mindenképen, találó megjegyzésen, műértő megfigyelés, sokoldalú tudás és sokat utazó zsrnalisztának elevensége látott, hallatszott. A hatalmas csarnokot zsufoltság megtöltő intelligens közönség és mindkét nembeli tanulóifjúság zúgó tapsviharban fejezte ki elismerését, meleg köszönetét az egyszerre igen népszerűvé lett előadónak, a kit megelőzőleg dr. Veress Samu főgimnáziumi igazgató mutatott be és a kinek tiszteletére a főgimnázium tanári kara és rokonai este barátságos vacsorára gyűltek egybe. Önzetlen vállalkozásának különösebb erkölcsi súlyt kölcsönöz a fényes siker mellett az a tény is, hogy készíadásait is a sajátjából fedezte és így a begyűlt közel 100 koronányi bevétel egészen az ifjúság kirándulási alapját fogja növelni.

Központi választmányi ülés. A vármegyei központi választmányi ülés folyó hó 21-én ülésezett Bornemisza László alispán elnöklété alatt. Az ülés tárgya volt az országgyűlési képviselőválasztók 1910-ik évre összeállított és érvényes bírándó állandó névjegyzékének végleges megállapítása. A választmány a névjegyzéket elfogadta, azt záradékkal és pecséttel ellátva meghitelesítette. A névjegyzék első példánya a belügyminiszterhez; a második példánya a vármegye levéltárába; a harmadik példány a r. t. városok s községi és körjegyzőkhöz a választók használatára; a negyedik példány és pedig: a rimaszombati és rimaszécsi választókerület névjegyzéke a rimaszombati; a rozsnói és putnoki választókerület névjegyzéke a rozsnói; a jolsvai és kövi választókerület névjegyzéke pedig a nagyrőcei kir. körjegyzőhöz helyeztetett el megőrzés végett szintén a választók használatára.

Közgyűlés. A gömörmegyei kereskedelmi részvénytársaság f. hó 23-án tartotta évi közgyűlését Széman Endre prépost elnöklésével. A közgyűlés megállapította az évi mérleget és a zárszámadást, jóváhagyólag

tudomásul vette az igazgatóság és felügyelőség jelentését és javaslataihoz hozzájárulva, a felmentvényt megadta. A részvénytársaság ez idén is 5000 koronával gyarapította a tartaléktökéket s az évi tiszta nyereség a 30,000 koronát meghaladja.

Kinevezés. A vallás- és közoktatási miniszter Szivák János nagyrőcei és Horváth János dobsinai áll. polgári iskolai rendes tanítókat a IX. fizetési osztályba, Znojemszky Ferenc dobsinai és Bibó Erzsébet rimaszombati áll. polgári iskolai tanítókat, illetve tanítókat a X. fizetési osztályba rendes tanítóvá, illetve tanítónévé nevezte ki.

Városok segélyezése. A rendezett tanácsú városok segélyezésére az 1909. évi költségvetésben megállapított összeg felosztására már megtörtént az intézkedés. Gömör Kishont megyében Dobsina kap 4000 koronát, Jolsva 3000 koronát, Nagyrőce 3000 koronát, Rimaszombat 8500 koronát, Rozsnó 5000 koronát.

A katonák kegyelete. A helybeli közközlásban folyó hó 18-án elhunyt Gyökér J. méntelepi katonája, Nagy Aladár parancsnok tiszti szolgája. Folyó hó 20-án temették el. A tisztikar és legénység díszben vonszta ki a fiatal, derék katonát temetésére s a hű szolgárravatalára parancsnoka, az altisztek és legénység külön-külön szép koszorút helyeztek.

Szabóiparosok tanfolyama. A m. kir. technológiai iparmúzeum igazgatósága városunkban a szabóiparosok részére szaktanfolyamot szervez, mely január és február hónapokra fog terjedni. A tanfolyamon résztvevők eddigi szakismereteinek bővítése céljából oktatást nyerne a szerkesztési- és szakrajzból s ennek keretében az emberi test és ruházat közötti kapcsolatrol, az ép és hibás termetre alkalmazott szabásról; a mértékvesztésről; a próbánál talált hibák kijavításáról; részletes szerkesztés és rajzolásból a különféle kabátok, egyéb férfi ruhák, felöltők, katonai-, papi- és gyermek-ruhák; magyar díszruhák készítéséről; s a költségvetésről. — Ismertetni fogja a tanfolyam a szövőiparban használt anyagokat; a szövöketek, azok anyaga, minősége, szálardánya s más egyéb tulajdonsága szerint; bemutatja a rendelkezésére álló varróeszközöket, szerszámokat és gépeket. A tanfolyam előadója Trieb József szabó-mester lesz. A hallgatóság tanszereit a technológiai iparmúzeum igazgatósága legközelebb megküldi az itteni ipartestületnek. A tanfolyam szervezésének részletkérdései felől a városi hatóság és ipartestület e napokban fog tárgyalni, melynek eredményéről jövő számunkban számolunk be. A szabóiparosok külön-külön lesznek értesítve a tanfolyamon részvételhez szükséges tudnivalókról.

Szilveszter-estély. A helybeli kaszinó, mint már előzőleg jeleztük, vissza honosítja a régi kellemes szilveszter-estélyeket. Ez év utolsó napján tehát az éjnyesen fog megtartani a kaszinó összes helyiségeiben. A mulatság rendezését Medveczky Sándor elnöklété alatt a helybeli fiatalság végzi. A mulatság sikerére biztos a kilátás, mert sok jó táncos fiatalember érkezett haza az ünnepekre, kik igyekezni fognak a helybeliekkel a mulatság sikerét előmozdítani. A mulatságon, melyre meghívók nem küldetnek, kisebb leányok is részt fognak venni.

Közgyűlés. A rimaszombati korcsolyázó-egylet f. hó 19-én vasárnap délután 4–5-ig tartotta meg hirdettérendkívüli közgyűlését a korcsolya-pavillon nagyertermében. A közgyűlés dr. Wallentinyi Dezső elnöki előterjesztéseit meghallgatván, a pénzügyi bizottságnak, majd a választmányának jelentései alapján jóváhagyta a múlt évi pénztári számadatásokat, Sipos Béla pénztárnoknak a felmentést — teljes elismerésének és köszönetének kifejezésével — a múlt évre megadta. Megállapította a f. 1909–1910. egyetli év költségeloirányzatát. Jóváhagyólag örvendetes tudomásul vette a villamos lámpáknak közpreshelyeztetését és az elnököt felhatalmazta a 12 évi törlesztési kötelezvény aláírására. Elvben elfogadta a szánkó-osztály létesítését, melyben kizárólag korcsolya-egyleti tagok számára létesítendő sport-pálya fenntartását magára vállalta. Végül elhatározta, hogy jégisport iránti érdeklődés fejlesztésére alkalmas jégünnepélyeket fog rendezni. S annak bizottságába az elnököt, mellé dr. Gyürky István vál. tagot választotta be. Végül a kitünően sikerült világiatási próba után a közgyűlés az elnök életével bezárt.

Korcsolya-estély. A korcsolya-egylet is megmozdult, mert arról értesülünk, hogy annak választmányára e héten ülésezett és egy táncmulatsággal egybekötött jégünnepély megtartását határozta el. Az ünnepély tervének kidolgozására egy szűkebb körű bizottság lett kiküldve. Annak idején erről is bővebben fogunk referálni.

Cabaret Feleden. Már jeleztük, hogy Feled fiatalosága folyó hó 28-án, az ottani kaszinó helyiségében sikerültnek ígérkező cabaret-estélyt rendez. Mint halljuk, az estély csakugyan fényesen fog sikerülni, mert a műsor ügyesen van összeállítva és a szereplők megvalogatva. Miért is az estélyre városunkból és a vidékről is többen készülnek.

Közgyűlés. A felszámolás alatt levő Gömöri faipar r. t. Pelsőczön folyó hó 19-én Szentiványi Árpád elnöklété alatt rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a társaság felügyelő-bizottsága és felszámoló-bizottság jelentést tett a társaság vagyoni helyzetéről. A felszámoló bizottság jelentése szerint a társaság vagyoni helyzete — miután az elsőbbségi kötvények birtokosai követelésük 50 %-áról önként lemondtak — teljesen megnyugtató; a társaság aktívái meghaladják a passzívákat s ennek folytán a felszámolás akadálytalanul folytatható.

Köszönetnyilvánítás. Mindazoknak, kik boldogult férjem: Bérczy Elek elhunyt alkalmából részvétüket akár személyesen, akár írásban kifejezték s ez által mélyen érzett bánatomat enyhíteni, engem vigasztalni igyekeztek, ez uton mondom magam és családom nevében hálás köszönetet. — Rimaszombat, 1909. decz. 24. Özv. Bérczy Elekné.

Tulipángyűlés és mulatság Tornalján. A tulipán-szövetség magyar védő egyesület gömörmegyei fiók egyesülete f. hó 17-én gyűlést tartott a tornaljai kaszinó helyiségében, a melyen részt vettek: Fáy Szontagh Róza, Feledy Ferenczné, Fischer Margit, dr. Gaál Gusztávné, özv. Tornallyay Dezsőné, Tornallyay Éva,

Csabay Pál, Hevessy Bertalan, Lenkey György, Rósenberg Jónás, Szentiványi József, Urszinyi Zsigmond tagok. — Ezen gyűlés tárgya a karácsonyi vásár módozatainak meghatározása volt, a melyen határozatba hozott — tekintetbe véve az idő rövidségét — annak szilveszter-estélyjén leendő megtartása. — Az egyet elnöknője: Szabó Ágostonné, szül. Ragályi Sarolta, a ki esodálatra méltó buzgalommal és lelkesedéssel karolta tel a magyar védő egyesület ügyeit, erre az alkalomra is 11 darabból álló gyűjteményes kollektiót küldött Budapestről, a melyek egy izlés, mint műbecs tekintetében teljesen megtelelők és a melyeket Klauzál Mária Münchenben élő festőművésznek kellőleg motivált díszítésekkel látott el; ezen tárgyak a nevezett estélyen tombolán kifognak játszani, a befolyó összeg pedig az egyet saját tőkéjének gyarapítására fog szolgálni.

Öz a városban. F. hó 22-én a déli órákban a a Sodoma-tó melletti Stelkovits-féle kertben egy nagy öz ugrándozott. A gyerekek észrevévé a ritka vendéget, azt üzöbe vették, mire az a Sodoma-tóba ugrott s onnan kiuszva, a káposztatödekre menekült. Ugyan e napon vadászott a rimaszombati vadásztársaság a szabadkai erdőben, így minden valószínűség szerint ott riasztották fel ez állatot és menekült be a városba.

Hangverseny Dobsinán. A dobsinai társalgási egyesület az állami polg. leányiskola új épületbe költözésének emlékeztetéské tételére az intézet szegény tanulóinak segélyező egyesülete javára 1909. Szilveszter-estélyjén Dobsinán a Fehér vendéglő nagytermében kiváló ének- és zeneművésznek szíves közreműködése mellett táncmulatsággal egybekötött jótékonycélu hangversenyt rendez, melyre jegyek előreválthatók deczember 27-től kezdve naponta délelőtt 11–12 óráig az állami polgári leányiskola igazgatói irodájában. — Helyek iránti előjegyzések vidékiek részéről, elszállásolási kívánságok, jótékony adományok, s mindennemű tudakozódások Halasi Jenő rendezőbizottsági elnökhöz Dobsinára intézendők. — A műsor a következők:

1. Trio, „Il re pastore” című operából. Mozártról. Éneklő Sárkány Anna. Hegedűn kíséri: Fábrián Gitta, zongorán: Mikulik Józsefné.

2. a) Wanderers Nachtlied, b) Sang das Vöglein... Rubinsteintől. c) Kettős „A király mondta” című operából, Delibestől. Éneklők: Bazilidesz Mária és Bárdossy Irén. Zongorán kíséri: Fényes Margit.

3. a) Dvorák: Humoreske, b) Hubay Jenő: „Plevna nótá” Hegedűn előadja: Fábrián Gitta, Zongorán kíséri: Mikulik Józsefné.

4. „Polonaise” Chopintól. Zongorán előadja: Fényes Margit.

5. Dalok. Éneklő: Bárdossy Irén. Zongorán kíséri: Fényes Margit.

6. a) Aria C. Saint-Saëns: „Sámson és Delila” című operából. b) Franz R.: „Oszel. c) Leove: „Senki se látta meg” című dalok. Éneklő: Bazilidesz Mária. Zongorán kíséri: Fényes Margit.

7. „Der Spielman” Hildachtól. Éneklő: Sárkány Anna. Hegedűn kíséri: Fábrián Gitta. Zongorán: Mikulik Józsefné.

8. „Tarantella”. Bohórat 1 telvonásban. Tábori R.-től

Személyek:
Könyves Dénes tanár . . . Sztankovics Károly
Lujza, felesége . . . Fejér Malvin
Katicza, Lujza leánya . . . Halasi Lenke
Kéry Oszkár, ügyv.-j. . . Langhoffier László dr.
Dörmögi Cézár, leánygimn. . .
igazgató . . . Horváth János
Tarantella, tánczosnő . . . Pour Emilia
Borosa, szobaleány . . . Schwirián Irma.

A hangversenyre szóló meghívókból — miután a rendező-bizottságnak Rimaszombat és vidékéről megbízható névsor nem állott rendelkezésére — nehányat beküldtek szerkesztőségünkbe is s az érdeklődők, a kik esetleg meghívót nem kaptak s arra igényt tartanak, átvehetik szerkesztőségünkben.

Friss balatoni és dunai halak érkeznek és kerülnek eladásra karácsonyt és újévet megelőző csütörtökön és pénteken Kohn Adolf helybeli (Erzsébet-tér 16. sz. a.) üzletében, a mire a n. é. közönség szíves figyelmét felhívjuk. Különben is Kohn Adolf üzlete, mely városunk legrégibb csemege kereskedése, kiérdemeli a legszelesebb foku pártfogást, mert az ünnepekre vásárló n. é. közönségnek a legelőnyösebben árusítja a legkitünőbb minőségű fűszert, csemege és bor árúit és minden fajta élelmiszereit.

Tévedés azt hinni, hogy a poloskák petéikkel együtt ki nem irthatók. Ha a Löcherer „Cimexin poloskairót” használnak, ugy nemcsak az élők poloskák pusztulnak el rögtön, de a „Cimexin” hatása folytán a peték nyomban kiszáradnak s többé ki nem kelnek. A Löcherer Cimexin mindenütt használható, szövetet, butort, falat vagy festést nem piszkít; nyomot vagy foltot nem hagy. Kapható: Geduly gyógyszerárában Rimaszomban, valamint a készítőnél: Löcherer gyógyszerésznél Bártfán. (5-*)

Jótékony adományok. Széplaky Lajosné Rimaszombati- és vidéke jótékony nőegyesülete elnökségéhez 100 koronát küldött, hogy az boldogult édes anyja: Süte Istvánné emlékeztetéské szegények fölsegítésére fordíttassék. Bánhidly Istvánné az elnökség által megválasztandó célra 30 koronát, Farkas Géza kamarás (Budapest) a legszegényebbeknek pillanatnyi segélyül adandó 20 koronát adományoztak. Fogadják a nemeslelkű adakozók az elnökség hálás köszönetét.

Nyugdíj biztosítás.

A helybeli ipartestületi nyugdíj-egyesületbe beléphetnek helybeli iparosok, kereskedők, hivatalnokok, segédmunkások, orvosi vizsgálat és korra való tekintet nélkül.

Tartaléktöke 7 év alatt: **42000 korona.**

A csekély tagjárulékek tetszés szerinti részletekben fizethető. — Nyugdíj jogosultság 10 évi várakozási idő eltelté után, évenként emelkedve.

35 évi tagság után teljes nyugdíj

az I. osztályban havi . . . 45 korona 25 fillér;

II. osztályban havi . . . 67 korona 87 fillér;

III. osztályban havi . . . 90 korona 50 fillér.

Özvegyi nyugdíj 40%, kiskorúak 13–14 éves korukig neveltetési járulékat élveznek.

Taglétszám 150; a felvételeket eszközli Kovács István pénztárnok és Rónay Gyula titkár.

A tengerek életéről.*)

Irta: HORVÁTH ZOLTÁN.

Ti mérhetetlen nagy vizek, a melyeknek felületén az égboltozattal látszik összefolyni a szemhatár, a ti tükrötök felszínén ringó halandó ember közelebb érzi magát a végtelenséghez, mert nincs közöttte és az ég között semmi mulandó hiúság, a mi megzavarná a lélek tekintését a végtelenbe, sőt a ti kéklő felszínetek egészében tükrözi vissza a kéklő ég derítjét, a jóságos Isten napsugaras szempillantását, a melyet egytornán hint jókra és gonoszokra! Az óceánok mérhetetlensége hasonlít a Teremtő végtelenségéhez és kimeríthetetlen az ő zugó vizesöppjeinek élő tömege épenugy, a mint föl-foghatatlan a Teremtő léte az ő örök, soha meg nem szűnő végtelen valóságában.

Az óceán, a tenger a nagyobb részét borítja földünk felületének, jóval nagyobb, mint a szárazföld, összesen 373917900 km². Míg a szárazföld összesen 135490750 km². Legnagyobb a Nagy- vagy Csendes óceán Ázsia és Amerika között 175621900 km², azután az Atlanti óceán Európa, Afrika és Amerika közt 88624100 km², majd az Indiai óceán Ázsiától délre és Afrikától keletre egészen Ausztrália déli csücséig 74011700 km², ezeken kívül még az északi sark körül van az Északi Jeges-tenger 15282400 km² és földünk déli sarkán a Déli Jeges-tenger 20377800 km². Ezeknek az óceánoknak egyes részei benyulnak a szárazföldek közé és ott öblöket, tengersorosokat alkotnak. Ránk nézve az Atlanti-óceánnak az a része fontos, a mely Európa és Afrika közé furódik hullámaival. Ez a Földközi tenger, ennek csak egy öble az Adriai tenger s annak is csak egy öblöskéje a magyar tenger: a Quarnero Fiume mellett.

Érdekes még tudni, hogy a tenger fenéke nem sík, hanem épen olyan hegyes-völgyes, mint a szárazföld. A legnagyobb mélység Japántól keletre van a Nagy v. Csendes óceánban, ott majdnem 9000 m. mély, úgy hogy ha beledobnák a szárazföld legmagasabb hegy-csücsét, azt teljesen elnyelné.

A tenger vize nem pusztán víz, hanem sok mindent tartalmaz a vízben feloldva. Így elsősorban sok sót, még pedig konyhasót és keserűsót, azután gipszet, meszet, jódot, brómot és más egyéb anyagokat, a melyektől a tenger vize keserű, ihatatlan. Hiába utazik valaki a nagy víz hátán, ott meghallhat szomjan, ha nem visz magával ivóvizet.

Ez a sok só is teszi, de meg a tengernek folytonos mozgása, hogy a tenger élő viz, nem poshad meg, mint a földi mocsarak. A tenger vizét mozgatják, sőt rettentően felkorbácsolják a szelek, viharok, orkánok, a melyek mindennél jobban fülébe dörgik a halandónak az élet mulandóságát, ezért mondják: a ki nem tud imádkozni, menjen a tengerre! De a tenger mozog még csendes időben is, szabályosan apad és dagad napjában 4-szer a hold körforgása szerint, ezenkívül valóságos folyamok áramlanak az óceánok belsejében, különösen az egyenlítőtől a sarkokhoz és onnan vissza. Az egyenlítő táján fölmelegedő víz az északi és déli hideg sark felé áramlik, onnan meg a lehűlt víz áramlik az egyenlítő felé. Ilyen áramlat például a Golf, a mely Amerika egyenlítői táján fölmelegedve Európa felé árad és valósággal fűti meleg vizével Európát, ennek köszönhetőnk mérsékelt éghajlatunkat, ennek esőinket és ha ez elfordulna tőlünk, akkor Európából alighanem hó és jég-sivatag lenne, a milyen most Labrador és Grönland.

A tengervíznek sajátos kékes-zöldes színe van, a mely a lágy zöldtől a haragos kékes-feketéig változik és úgy látszik, színe a mélységtől függ. Érdekes, ha az ember Velenczéből hajózik kifelé a mély tengerre, egész színsorozatot lát. A laguna közelében világos zöld és éles határral változik sötétebb zöldre s benn az Adria mélyén haragos kékre.

A vízről már Thales, az első görög bölcset azt mondta, hogy az minden életnek szülő oka és sok igazság van szavaiban, mert víz nélkül nincs élet, csak tengődés, ideigtartó csenevész korcsosodás.

Vízben, tengerben keresték és keresik az élet kezdetét a darvinista vagy monista bölcselek is, a kik Teremtő nélkül önmagától való életet képzelnek, de hogy véleményük a valóságtól messzejáró tévedés, merő képzelgés szüleménye, azt bizonyítja az a körülmény, hogy már több ízben felszültek, mikor a tengeriszapból akarták az ősszállatot, minden állat ősapját kikutatni. Így jártak a híres Haeckel-féle bathybius-szal, a melyről kénytelenek voltak bevallani, hogy az nem egyéb, mint nyálkás gipszlerakodás.

Titáni törekvéseiknek meghiusulása intő példa arra, hogy az emberi ész hová téved, ha az Isten nélkül akar haladni! De hát „részeg ember ez a világ, ötször-hatszor egy nyomba hág; kész ugorni hegyen-völgyön s elbukik a síma földön.“

A tengerekben nagyon sok élő van akár a növény, akár az állatországból.

Ha a növényeket vesszük szemügyre: ott van az a rengeteg sok piros és barna moszat, a mi a tengereket néhol sűrű háló módjára szövö keresztül-kasul, mint például az Atlanti óceán északi részében, a hol a Golf áramlat Európa felé kanyarodik, ott van a híres sargassum tenger, ennek moszat hínárjait kerüli a hajós, ebben akadnak meg 400 évvel ezelőtt Kolumbusz Kristótnak, Amerika föltedezőjének hajói is. Ezek közül a moszatok közül némelyik hosszabb, mint a legmagasabb torony, mert van 200 méternél hosszabb is, mások aprók, filigrán termetűek és papírra ragasztva, lehelletserű finom festésnek látszanak gyöngéd alkatukkal és kellemes színárnyalataikkal, különösen a pirosas és kékes florideák, zamíák. Nem utolsó dolog az sem, hogy ezek közt találhatók a karélyos levelű, habtermetű tengeri saláta, a melyet ételül használnak. Valamennyi tengeri moszat jód- és bróm-tartalmu s így ezt a gyógyszeranyagokat belőlük készítik.

A tengerek partjain nő még a tengeri fű és némely partok körül a forró égöv táján a mangrove erdők

gyökerei állanak ki a tengerből, mintha lábaikat áztatnák a hatalmas ták az óceán sós vizében.

A növényzetnél számosabb fajban van elterjedve a tengerekben az állatok világa, mert a legapróbb azaléktől föl a gerincesekig, sőt az emlősök osztályáig igen sok fajta állat él.

Érdekesek itt mindjárt azok a milliónyi, meg billiónyi apró állatkák, a melyek a helyüket sem hagyhatják el és némely tengerekben olyan nagy számmal élnek, hogy a testük mézhéjából egész sziklát, sőt szigetek építenek. Ilyenek a tömlős állatok körébe tartozó korallok. A korallt mi leginkább mint piros színű drágakövet ismerjük, de azt talán nem tudjuk róla, hogy ezt apró zaeszkóhoz hasonló állatkák építik, a melyeknek a szájuk körül 4 vagy a négyes szám szerint szorozott számú karjuk van a zsákmányuk megragadására és mi vel mély tengerekben élnek, hogy a hullámszél el ne ragadja őket egymástól, e kis állatkák telepeket alkotnak és együtt élnek. Így mézhéjukkal összenöve, szirteket alkotnak a Vörös tengerben, az indiai óceánban és az ausztráliai vizeken. Ausztrália északi partja mellett 1000 kilométer hosszúságban húzódik a nagy korallzátony szikla-párkánya, a mely ott a kikötést lehetlenné teszi, a nagy óceánjáró hajóknak kerülnök kell ezeknek az apró állatkáknak sziklaépületeit, mert ha beleütődik, kilyukad a hajó fenéke.

Szintén érdekes állattelepek a sziklához nőtt szivacsok. Mi mosdásra, táblatorülésre használjuk a szivacsot, a mely apró állatkákra puha szaruváza volt egykor és az állatkák kocsonyaszerű testét luggal mossák ki a szivacs spongya likacsából. A dalmáciai partok mentén sokan foglalkoznak szivacs-halászattal, a mi abban áll, hogy csónakkal járva a part körül, hosszú villákkal, szigonyokkal kaparnak a mélységben és így szagattják le a sziklához odanőtt szivacsokat.

A szivacsok közül talán a legérdekesebb szerkezetű a Vénus virágosárkája (euplectella aspergillum) nevű, a mely a keletázsiai vizekben él a Fülöp szigetek körül. Ennek a görbült csőalaku szivacsnak kovaszalából álló váza olyan finom szövött, hogy a legfinomabb női kézimunka is megirigyelhetné gyöngéd összállítását, a mely mégis igen nagy nyomást kiáll a nagy mélységben.

Hát még a meduzák, ezek görög hitrege kigyófejtű szörnyeire emlékeztető finom hólyagszerű alakok, a melyek a tengerek színei táján uszva keresik zsákmányukat s azokat kigyóforma karocskáikkal ragadják meg és csalán módjára meg is csipkedik. Némelyik meduza harangalaku és némelyik mint a világító meduza olyan fényvel villog, mint mikor foszforos gyufát rántanak el a falon a sötétben, úgy, hogy a tenger messzire villog tőlük a sötét éjszakában. Ezt a villogást hívják foszforeszkáló fénynek s a Szent János bogárka fényéhez hasonlít.

Alig vannak érdekesebb állatok a tuskébörtüknél, a melyek közt van ehető tengeri ugorka és valóságos echinus és ötkarú tengeri csillag.

Férgek is élnek a tengerekben és az ilyen szabadon élő férgek jellemző, hogy lábakkal is ellátta őket a természet. A belférgek pedig a halak beleiben igen gyakoriak.

A tengerek állatvilágának legérdekesebb képviselői közé tartoznak a csigák és a kagylók; ez a két puhatestű állatsoport meszes héjba burkolódik, a csiga egy darab görbült héjba, míg a kagylónak jobbról-balról teknőformájú héjai záródnak be a test védelmére. Ezeknek nagyon sok fajával találkozunk a különböző tengerekben s a homokos partokon, mint pl. Velencez lidőjén apály alkalmával százával szedhetjük össze a fantasztikusnál fantasztikusabb alakú kagylóhéjakat. A csigák héjai is igen változatosak: a lapos tányéralaktól kezdve a hegyes kúpig mindenféle változat és színezés látható, sőt egy fajnak püspöksüveg a neve, szép sárgás pettyezésű; egy másik pedig pápai süveg, mert a hármaskoronához hasonlít. A lehegyesebb hosszú csigát torony-csigának nevezték el. A csigák és a kagylók közül egyik-másikat eledelül használnak. — Így különösen a durva, ripacsos héjú osztrigát tartják az nyenczek izletes talatnak ezitrommal lecsöpöntve. Egy ízben hozzájutottam magam is az osztrigához és megízletem csak azért, hogy elmondhassam, hogy én is ettem belőle; de másodsor már nem kérek belőle: valami olyan ízt éreztem rajta, a mihez szokni kell, a minnek aromája a csukamájolaj és a halzsírral kent bagaria bőr szagára emlékeztet. Lehet, hogy jó gyomrot csinál annak, a kinek rossz a gyomra, de jó gyomru embernek nem igen ajánlom, hogy elrontsa vele a gyomrát.

Érdekesek még a puhatestűek közt a tinta-halak a fejlábuak osztályából. Ez az állat egy kisebb-nagyobb puha zacskó, a melynek a feje két oldalán nagy szemek vannak, a lábai meg a feje tetején nőnek és van neki 8—10 lába, vagy ha úgy tetszik, karja. A fumei halpiacon eleget láthatunk a kisebb-nagyobb tinta halakból s ez az állat jobb ételt szolgáltat, mint az osztriga. Velenczében kíváncsiságból hozattam kirántott tinta halat és az ize hasonló volt a velő izehez. A nagyobb fajta nyolczkaruak azonban veszedelmesek is lehetnek, mert a karjaik végig rakvák szívóhólyagokkal s a mit megragadnak, nehéz elvenni tőlük, ha csak a karjaikat le nem vágjuk. Mozdulataik villámgyorsak és a színüket is változtatják mozgás közben. Ezeket régóta polypoknak nevezik.

A rákoknak igen sok fajta él a tengerekben és vannak kicsinyek, de vannak jókora nagyok is. A kisebbek közt érdekes a remete-rák, a mely puha farkát védelmezve bebújik valami üres csigahéjba s abban, mint valami barlangban tölti életét. Vannak hosszú farkú rákok, mint a tengeri rák vagy hommár (hommarus marinus), ez megnő csaknem fél méterre. Míg a rövid farkú tarisznya rák pókforma testalkata közt legkiválóbb a tengeri pók nagy kerek testével és hosszú lábával. A teste betölt egy tányért és a hátát lefeszítve szokták ecettel, olajjal készítené vagy főzve enni. Ize nem rosszabb a mi folyami rákunk ízénél.

A tengerben nemcsak gerinctelen, hanem gerinces állatok is élnek, még pedig nagy számmal.

Első sorban a halak osztálya a legelterjedtebb a tengerben, a melyeknek egyis a víz az éltető elemük. Vannak közöttük olyanok, a melyek csoportosan szeretnek élni és különösen ivás idején, peterakás alkalmával millió számra tódulnak a partok sekélyebb vizei felé, úgy, hogy a tenger egy csillog ezüstszínű pikkelyeitől, mintha ezüst pénzzel hintenék be a felületét. Ilyenek például az északi tenger heringjei Angolország, Norvégia, Dánia, Németország és Hollandia partjainál, a hol millió számra szárítják, sózzák és füstölik a heringet. Hamburg városában még az ablakból is lehet sok helyen heringet fogni és mint olvastam, annyi a hering, hogy a városnak törvényt kellett hozni arra nézve, hogy a cselédeknek nem szabad többször heringet adni eledelül, csak háromszor hetenként; úgy látszik, egyik másik gazda mindennap heringet talált föl, a mi egy kicsit sok a jóból.

Nagy tömegekben fogják az apróbb halak közül a sprattot, a mi ruszli név alatt ezetesen kerül forgalomba, vagy az olasz partok körül az apró szárdiniát, a mit olajban vagy beszóva küldenek kereskedésbe.

De nagyobb halak is járnak ivás idején csapatosan és ezt az időt fölhasználják az élelmes halászok, például a magyar tenger vizén. Buccari, Porto Ré táján már láthatunk leső létrákat. Igen magas létrákat állítanak a part szélén erős oszlopokra rézsutosan be a tengerből vize föl s a létra tetején pihenő hely van. Ide fölmegy az egyik ember és lesi, mikor közelednek a tonhalak a part felé. Ha észreveszi, hogy jönnek, meg-rántja a zsinórt, a melynek a végén bent a halásztanyákon csengő van s a csengő jelére csónakokra szállnak a halászok s a bálóval elkerítik az öblő jó nagy részét és a part felé szoritják a halakat. Ha összeszoritották őket, furkókkal kell agyonverni a halakat, mert a tonhal 2—3 méter hosszú, azt elevenen nem lehet a partra vonszolni, kivált ilyen tömegekben. — A parton szétdarabolják, beszóva vagy olajba téve hordókba rakják és pénzelenk belőle: de nem ám a magyarok, hanem az élelmesebb francziák, a kik a mi vizeinkre eljárnak és kivesszik a hasznat abból, a mit az Isten nekünk bőségesen adott s a minek mi nem tudjuk hasznát venni.

Szintén nagy tömegben: millió számra fogják a tengerben a tőke halat, a melyet Stockfish név alatt ismerünk. Ez Észak-Amerika körül uszálk és Uj-Foundland zátonyos partjai mellett halásszák. Ott aztán Stockfish, Klippfish, Laberdán név alatt botkeménységre szárítva, beszóva, füstölve forgalomba hozzák, sőt a májából orvosságot készítenek: a híres csukamájolaj, a melynek annyi köze sincs a csukához, mint a hajdunak a harangöntéshez.

Tengeri halak még a pánczélos vagy zománcczos halak: a kecsge, tok és a víza más fajokkal. Ezeket azonban gyakrabban folyóvízeinkben fogják, mert ivás-kor a folyókba szeretnek feluszni. Izletes husukon kívül ikrájukat besózzák és mint ilyen kaviár név alatt ismeretes.

Az óceánok ekként sok élelmi szert szolgáltatnak az embernek halainak nagy bőségével. De vannak olyan halak is, a melyek ragadozó természetük miatt félelmesek és veszedelmesek. Ilyenek a czápák, a melyeknek sok fajta él a tengerekben. Van például kalapács vagy pörölyhal, a melynek a feje kalapács alakú, ennek mint mondják, nagy ellensége a fűrészorru hal, a mely kétméteres fűrészfogu orrával kedélyesen végigfűrészel a kalapácsal hasán s egy ilyen fűrészelés véres sötét hallos kimenetelű szokott lenni. Másik a hírhedt ember-evő czápa, vagy kék czápa, a melytől nagyon félnek a hajósok. Brehm híres könyvében ugyan azt olvassuk, hogy nem igen tudnak biztos adatokat arra, hogy ezt vagy azt az embert megette volna, de tény, hogy nagyon falánk és szeret a hajók körül settenkedni. Jónás próféta ennek a gyomrában tarthatott bűnbánatot, mikor az Ur parancsát megszegve Ninive helyett Joppába futva hajóra szállt s a viharos tengeren a sors ő rá esett s őt dobták ki a tengerbe, mint a vihar okát. Készített oda az Ur egy nagy halat és ez elnyelte Jónást így van írva a szent könyvben. Ez nem lehetett csethal, mert a bálna torka igen szűk, de lehetett czápa, mert e hatalmas hal gyomrában találtak már hajószalt, széket, egypár kutyát és borjut. Ott hát a próféta összehúzódhatott, sőt a kihányásnak is tudják okát adni. Mikor a hal a mély vízből a part felé rohan, hirtelen csökken a víz nyomása és a belső nyomás elveszti egyensúlyát, ezért a gyomor tartalmát kénytelen a partról kiüríteni. Így magyarázza a theológia Jónás próféta esetét természettudományos alapon. Más kérdés az azután, hogy miként maradhatott Jónás életben hosszabb ideig az emésztő hal gyomrában? Erre az a felelet, hogy ha az Istennek szüksége volt Jónás prófétára, fel tudta függeszteni a czápanak reá vonatkozó gyomorműködését is. Más szóval:

„Kimeríte Isten a tudás határait.
Embertől elfedé fontos titkait.
A megadás szelid nyomán,
Kél a valódi tudomány!“

A czápák egyébként hasznavehető állatok egy tekintetben, t. i. bőrük értékes, belőle készül pl. a chagrin.

A halak közül mások alakjuk miatt érdekesek, a milyen pl. az ördöghal, a melyet nagy szája, kiülő szemei és ripacsos rut teste körvonalai tettek érdemessé erre a névre. Érdekes a tengeri ingolna vagy orsóhal is, ez koponyátlan kigyóforma testű állat, a melynek egy rokona folyóvízeinkben él.

A legkisebb tán a tengeri halak közt a lándzsahal, a melyet Pallas oroszországi tudós fedezett föl a Fekete-tenger iszapjában s akkor azt hitték róla, hogy ez féreg, azóta a tudományos buvárlatok kiderítették róla, hogy ez a féreg mégis hal, de igen fejletlen hal, a melynek esontja sincs, csak velőnemű gerinczsur pótolja a gerinczcsontjait, a szíve meg csőalaku.

Meg kell még emlékeznünk a reptülő halakról, a melyek uszószárnyaikkal a vízből ki tudnak emelkedni és ezrével röpködnek a hajók körül s egyik-másik a hajóra leesik vagy a sirályok fogják el.

A sok hal közül igen sokat elhagytam, hiszen napokig itt kellene ülnöm, ha mind leakarnám írni,

van köztük villamos erejű hal is, a ráják csoportjában. Áttérhetnének tán a czetehalakra, de azokat utóljára hagyom, mert azok magasabb rangú állatok: az emlősök osztályába tartoznak, nem akarom megsérteni az ő megillető rangjukat.

A hullók vagy eszósó-mászó állatok közt egy-két mérges kígyófajt kivéve, a teknősök osztályának egy része él az óceánokban.

A kisebb teknősöket nem említve, érdekes például a kavouana teknős, a mely egy méterre is megnő és az Adriai tengerben is előfordul. Vagy az Atlanti óceánban élő cserepes teknősbéka, a melynek páncélját tűz fölé tartva lepatogtatják és fésűk, késnyelek s egyéb disztárgyak készítésére használják.

Amerika partjai körül élnek a legnagyobb teknősök, a milyen az óriás teknős, ez 2 méter hosszúra is megnő és egy embert kényelmesen elbir a hátán. Hasonló nagyságu a Csendes óceánban élő elefánt teknős. Ezeket legegyszerűbben úgy fogják meg, hogy mikor a parton sítékéreznek, rudakkal fölemelve a hátukra fordítják s ekkor az állat nem tud elmozdulni a helyéről.

A madarak osztálya bőven képviselteti magát a tengerek színén. Érdekesekek Európa északi partjai táján az úgynevezett madárhegyek. Egyes sziklákon és szigetekeken, mint például a Lofotokon — Norvégia mellett — milliószámra fészkel a tengeri madár. Van ott a repülni nem tudó kacsaerű alka, azután a pehelykacsa, dunnalud, a melynek fészket a legfinomabb pehelybélés takarja és ezért szedik el tömegesen, vagy a sirályok fajai. Utóleírásokban olvassuk, hogy egy-egy ilyen madárhegy mellett a hajóskapitány ágyút sűtöttet el és erre annyi madár repült föl, hogy felhő módjára eltakarják az eget, a második lövésre ismét fölrepül egy iszonyu csapat, úgy, hogy a levegő madárral van telítve, de a sziklákon meg sem látszik, hogy hirtelen a harmadik ágyúdörrenésre azután még a tenger is telve lesz madárral, de azért a hegy szikláin csak annyit látunk ülni, mint előbb. A madaraknak ez a mérhetetlen nagy száma adja magyarázatát Dél-Amerika nyugati partjai mellett a guano-szigeteknek. Jól jövedelmező madár-trágyát bányásznak itt s jó pénzért adja bérbe a chilei kormány és a bérlő milliómos lehet, ha kibírja az ottani klímát és a sok bajt. Ott különösen a furesa pingvinek faja van milliószámra. Ezek a nagy egyenes járású madarak repülni egyáltalán nem tudnak s hasonlítanak a fehér mellényes, fekete frakkos kővér urakhoz, a mint lassan tipegnek a parton fölemelt testtel, de uszni annál jobban tudnak.

A tengerek magasán, a mély vizeken is megjelennek a sirályok és viharomadarak ezrei, kivált szélvész idején sivatának a hajó körül. A viharfeceke például olyan kővér, hogy ha kanócot buznak a testén keresztül, mondjárt mécesen gyanánt lehet égetni. Legnagyobb a sirályfajok közt az albatrosz. Ez nagyobb a hatyúnál és kitérően repül vagy uszik az Indiai óceánnak Afrika körüli vizei fölött.

Az emlősöknek nem sok faja lakik a tengerekben de a tengeri emlősöket többnyire jól megtermett test és kővér, zsír jellemzi, a mi arra mutat, hogy a vízben élni nem utolsó dolog.

Legkisebbek tán a fókák, a melyek közül a borjúfóka borjú nagyságu. Kitérően uszó és sok halat megiszik, de a szárazon ügyetlen. A fóka a grönlandi eszkimók vágyainak netovábbja. Ennek husával táplálkoznak, zsírával világítanak, esontjaiból eszközöket faragnak, ináiból czérmát, beleiből alsó ruhát, bőréből felső ruhát és csónakot készítenek. Ilyen hasznos állatra gondolva, nagyon ilik Madách eszkimójának szájába ez az imádság: „Ha Isten vagy, add uram, hogy kevesebb legyen az ember és több legyen a fóka”.

A fókatajok közt van sörényes oroszánfóka, medvefóka, elefántfóka, sőt ha hitelt adhatunk a hajósok újabb megfigyeléseinek, még a régen keresett óriás tengeri-kígyó sem volna egyéb, mint igen hosszú nyaku és hosszú farku, aránylag vékony testű fóka, a melynek kígyószerű teste vagy 80 méter hosszú. Látni többfelé látták, de nem elevenen, sem holtan nem fogta meg senki és így ennek hovatarozása még a jövőendő ítélőszéke elé tartozik.

A fókánál jóval nagyobb a rozsmár. Ez már egy pár hüvelyk körrel ér fel és 2 hatalmas agyar a védőfegyvere. A vízben ő is elég ügyes és agyaraival a csónakot feltordíthatja, de azért igen sokat elpusztítottak belőlük husók, bőrük és agyaruk miatt, mert az a elefántesonhoz hasonlít. A sarkvidéken, kivált a Spitzbergák szigetei körül a múlt századokban ezerszáma verték agyon, de azért még nem veszett ki, mert az örökös jég hazájában az embernek sem könnyű dolog utána menni.

Erdekesekek még a szirénák, a melyeknek a mellük női mellhez hasonlít s talán ezért adtak okot a habléányokról szóló mesékre.

Az állatvilág ma élő óriásait a cetek között kell keresnünk. Ezek az állatok halmformára nyult testűk és úszóforma végtagjaik dacára is emlős állatok, mert lélekzés czéljából föl kell jönniök a víz színére; azután eleven fiaikat szülnék és kicsinyeiket emlőikből szoptatják.

A kisebb cetek közé tartozik a barátságos delfin, a melynek csőrös orru alakja régtől fogva kedves a hajósok és halászok előtt; játszadozva kíséri a hajókat, a halász meg azt hiszi róla, hogy halat kerget a hálójába, ezért aztán a világért sem bántána.

Másik ilyen kisebb cetfajta a narval, azért ez is több méter hosszúra nő és a baloldali agyara 1—2 méter nagy, egyenes csontdorong hegyes véggel, a mely veszedelmes fegyver lehet ellenségeivel szemben.

A legnagyobb cetek közül való a bálna, a mely vagy 24 méter hosszúra nő, megfelelő vaskos óriás s az északi sarkvidék tengereiben él. Tápláléka a legnagyobb csigák, kagylók, mert a torka olyan szűk, hogy az ember ujjá alig férne be rajta. Ezért aztán a fogai szűrők, úgy, hogy csak igen kicsiny állatkák jutnak át a hégagokon a vízzel együtt. Távolról a nyugvó bálnát elárulja a lélegzése. Orrlikai a feje tetején vannak és a kilélegzett gőz-pára a vízből is magával ragad egyes csöppeket és így a szökőkúthoz hasonló vizsugár keletkezik azon a helyen. A bálna vadászata régebben igen veszedelmes volt és nagy lélekjelenléte kívánt. A hajó

nem ment nagyon közel, azért csónakra szálltak a legügyesebb emberek és egyikük a szigonyt tartotta, míg a többi evezett. Ha olyan közel érkeztek, hogy a szigonyt el lehetett hajítani, akkor a szigonyos rádobta, az első úszóláb mögé célozva; a kötelet gyorsan utána eresztették, mert a cetet víz alá bukták. Egy ember éles fejszével állt a kötél mellett, hogy elvágja a kötelet, ha nem volna elég hosszú, mert akkor a kötéllel a csónakot is lehuzta volna a mélységbe mindenestül a megszektet bálna. Pár percz múlva véres a víz és felbukik az élettelen óriás; esetleg ha nem jól találták, életben marad és dühösen csapkod a farkával, úgy, hogy ha nem tudnak gyorsan menekülni, fölfordítja a csónakot. Manapság robbanó ágyugolyót lönek belé és így könnyebb vadászni. A döglött bálnát odavontatják a hajóhoz és leszalomázzák s a halzsírt a hajón kiolvasszák, szájából kiszedik a szűrőfogakat s ez az a halesont, a mi a hölgyek ruházatában nélkülözhetetlen; esontjait is feldolgozzák, de a husa nem jó, csak trágyának való; annyira kellemetlen ízű, hogy még a legnagyobb éhség idején is csak immel-ámmal esznek belőle a sarkvidéken rekedt telelő utasok, ha már egyáltalában nincs más enivalójuk.

Mintegy 150 évvel ezelőtt valóságos háború tört ki a Spitzbergák mellett a bálnavadászok miatt. Össze-szóllalkoztak ott az angolok, hollandok, francziák és dánok.

Másik óriás cet a fizéter. Ez még talán nagyobb a bálnánál, 30 méteres fizétereket is emlegetnek. A fizéter nagyon nagy, otromba fejű állat, a feje harmadrészt teszi a testének. Ennek a torka már nem olyan szűk, rendes nyílású és azért halakkal is táplálkozik.

A fizéter a déli sark körüli óceánokban tartózkodik; oda mennek utána a vadászok. Ennek agyvelejében találják a finom „spermaceti” nevű olajat, a melyet a gyógyszerárakban használnak, beleiben pedig nagy darabokban van egy jóillatu szer: az ambra.

A cetek vadászata igen jövedelmező dolog, egész vagyon egy-egy jókora cet, hiszen a sulya fölér 150—200 darab hizott szarvasmarha sulyával, de messzire kell érték menni és sok viszontagságot, vihart kiállani, néha évekig is odavannak a cetvadászok hajójukkal.

Egyi mindentéle növény és állat él a tengerek vízében és csak nagyobb vonásokban ismertemtek közülük most a nevezetesebbeket, de van még sok, a miről szólni nem is volna időm, mert nagyon kiterjedt a tengerek élete és ha az ember föltaláló eszével tud is uralkodni az óceán hullámain, de messze van még az az idő, hogy földünk óceánjainak minden zugát átkutassa és elmondhassa magáról, hogy ismeri az óceánok mélyeiben élő lények minden fajait, hogy föltárva előtte az élőtermészet egész tervezete, mert azt csak az az egy mondhatja magáról, a kinek örök elméjében él a világ millió alakjának tervezete s a kinek kezei alkotásáról, teremteséről ép úgy beszél az égboltozat, mint az óceánok hulláma és örvénye az ő nevet harsogtatja.

HIREK ÉS VEGYESÉK.

Templomokat Tornaljának.

— bár más felekezeti lakosai is szép számmal vannak — ez ideig csak ref. és zsidó temploma van. Két-három év előtt tehát valláskülömbőség nélkül mozzalom indult, hogy ottan róm. kath. és ág. ev. templomot is emeljenek. Arról már volt módunkban más alkalommal beszámolni, hogy különösen az ottani hölgyek, mily lelkes agítást fejtettek ki a róm. kath. templom felépítése érdekében. Most pedig örömmel adjuk közre, hogy az ág. ev. templom felépítése érdekében sem kisebb a törekvés. Szolgáljon erre például az alábbi *elszámolás*, mely után, ha párhuzamot vonunk *Rimaszombat* és *Tornalja* között, a haladás mérlege mindenestre Tornalja javára billen. A tornaljai ágostai ev. templom-alap javára eddig a következő adományok gyűltek egybe: Pazár Andor 200 kor. Lehoczky Mártonné 10 kor. dr. Gaál Gusztáv 200 kor. Tornaljai izraelita mulatság 4 k. Záborszky Sándor 20 k. Sarudy N. lelkész gyűjtése 185 k. Hámos Árpád 400 k. Balázs István gyűjtése 25 k. 95 fill. Gócs Mihály 20 k. Tornaljai hangverseny 36 k. 50 f. Moez Miksa 200 k. Sexty Odön gyűjtése 11 k. 40 f. Beszeda János 5 k. Istók Pál 20 k. Szalatnay Pál 10 k. Istók Pál gyűjtése 6 k. 20 f. Fischer Gyula 50 k. özv. Lipthay Károlyné 40 k. Bubelini Sámuel 30 k. Gócs Mihály 20 k. Hudik Kálmán 10 k. Balázs István 15 k. Fröhlich Vilmos 10 k. Tornaljai takarékpénztár 30 k. Dominó-bál jövedelme 30 k. Sexty Odön 10 k. Beszeda János 5 k. Beszeda János gyűjtése 4 k. 80 f. Gaál Emil 2 k. Okáli Emma 4 k. Tornaljai takarékpénztár 30 k. Tornaljai takarékpénztár 50 k. özv. Lóska Jánosné 50 k., Urszinyi Zsigmond 200 k., összesen 1944 kor. 85 fillér. — Ezen adományok olyan időleges sorrendben, a mint a befizetés történt, a tornaljai takarékpénztárnál betét könyvecskében vannak elhelyezve, a hol azok kamata kamatokkal már 2232 k. 16 fillérre szaporodtak. Fogadják a nemes szívű adakozók azon jövő nemzedéknek szives köszönetét, a mely egykor annak küszöbét át fogja taposni. — *Urszinyi Zsigmond*, mint a tornaljai ág. ev. templom-alap kezelője.

A „Napközi Otthon” javára e hét folyamán a következő nagylelkű adományozások történtek: gömörmezei nép- és iparbank 10 kor., rimaszombati takarékpénztár 25 kor., Kubinyi Aladárné 10 kor., Soós Ferenczné 4 kor., névtelen helyről 50 kor., dr. Bleier Leoné 10 kor. — Hálás köszönet mindnyájuknak. — *Rimaszombat*, 1909. decz 22. *Dr. Marikovszky.*

A nyomorék gyermekek karácsonyfájára adakoztak: Kern Adolfné 5 k., Baksay Dezsóné gyermekjátékok, alma, dió, sütemény; báró Luzenszky Henrikné 50 k., Szelezky Árpádné 2 k., Bernáth Gyuláné 2 k., Geduly Gézáné 2 k., Bródy Bertalanné 1 doboz czukorka, Újházy Tivadárné 4 k., dr. Institórisz Endréné 2 k., Landau A. né 1 k., Lévai Izsóné 1 k., Heksch Bertalanné gyertya, czukorka, Samarjay Jánosné 5 k., dr. Weinberger Rezsóné 2 k., Imreh Sándorné sütemény 1 kgr., Csizeri Kálmán zsebkendők, Tigerman Adolfné 1 k., Eszényi Gyuláné 1 k., Letkovits Ferenczné 2 k., Stech Kálmáné ruhaneműk, Weisz Dávidné 50 f., Szoyka Pálné ruhaneműk, játékok,

Braun Zsigmondné 2 k., Blau Vilmosné 1 k., Ujlaky Ilona 3 k., Dickmann Árminné 1 k., Kolbay Sándorné 2 k., Weisz Manó 1 k., dr. Gyürky Pálné 2 k., Ethey Aranka 2 k., Róth Gézáné 1 k., Zeidner Gézáné 1 k., Jelinek Jakab 60 f., Varga Lajos 1 k., Tomay Alajos 1 k., Miskolezy Lajos czukorka, Haas Salamonné 1 k., Ródosy Ignáczné 1 k., dr. Löcherer Tamásné 4 k., Konratovics Elekne 2 k., Deutsch Barna 1 k., Lang Vilmosné 1 k., dr. Lichtschein Adolfné 4 k., Veres Jenőné 1 k., Benyo Béláné 1 k., Enyedyné 2 k., Baksay József 2 k., Kubinyi Ferenczné 2 k., Mészáros Kálmánné 2 k., dr. Veress Samuné 2 k., dr. Zeheryné 2 k., Boeczko Dánielné 3 k., Marton Istvánné sütemények, Rozgonyiné 60 f., báró Fischer Arnoldné 2 k., dr. Rárossy Gyuláné 2 k., özv. Krees Józsefné 1 k., Kubinyi Aladárné 4 k., Marikovszky Gézáné teherneműk, Lengyel Györgyné 2 k., Cseh Istvánné 2 k., Juraskóné 1 k., Beliczky Viktorne 1 k., Vladár Józsefné 1 k., N. N. 40 f., Letkovits N. 50 f., N. N. 20 f., özv. Hilovitsné 3 k., Józsa Ignác 1 k., ifj. Rábel Miklósné 1 k., Fischer Bertalanné 1 k. 50 f., Szopata Margit 1 k., Reisz 1 k., dr. Stern Jakabné 2 k., Derekas János 3 k., Müller Vilmosné 2 k., dr. Meskoné 2 k., Széman Endre 3 k., Széplaky Lajosné 2 k., Schalk N. 20 f., Kovács Zs. né 20 f., Grosinger Miksáné 1 k., Józsa A. 20 f., Králik József 20 f., Szabó István 4 k., Witt Sándorné 1 k., Ternyey Jánosné 1 k., Bánhidly Istvánné 2 k., Krizsó Tamásné 1 k., Török Ferenczné 20 f., Flentisz Andorné 40 f., Penyigey Lajosné 1 k., Bódy Barna 1 k., dr. Zeidner Mórné 1 k., Institórisz Endréné 1 k., Szabó Elemérné 2 k., Kálniczky Gézáné 1 k., Gundelfingenné 1 k., Kerekes Mórné 1 k., Princz Bertalan 50 f., Kohn Albertné 1 k., Pogány Istvánné 1 k., Eperjesyné 1 k., Dapsy Józsefné 2 k., özv. Hlozek Jánosné 1 k., Tóth Gusztáv 1 k., Szakall Andorné 2 k., Fráter Sámuelné 2 k., Szomolnok Antalné 1 k., Pásztor Gyuláné 1 k., Hrecska Lászlóné 40 f., özv. Benkó Jánosné 2 k., Rakottay Lajosné 20 f., dr. Kármán Aladárné 2 k., N. N. 30 f., özv. Szabó Lajosné 1 k., Váry Jánosné 2 k., Vozáry Béláné 1 k., Vozáry Maresa 50 f., Batta Ilona 40 f., id. Gyürky Pálné 2 k., Baráth Károlyné 2 k., Badinyi Gyuláné 1 k., özv. Ferrits Antalné 1 k., Alexy Ilona 1 k., Terray István 2 k., Loysch Odönné 2 k., Soós Ferenczné 1 k., Gaál Emilné 1 k., Fráter Józsefné 50 f., dr. Cziner Miksáné 2 k., Hámos Lászlóné 10 k., dr. Bleyer Leoné 2 k., Striczky Árpádné 2 k., özv. Czikora Istvánné 60 f., Gelleyné 50 f., Törköly Józsefné 1 k., Molnár Lajosné 1 k., Urbán Ferenczné 1 k., Kozák Irén 1 k., Hermann Béláné 1 k., Róth Lajosné 1 k., Ráduly Józsefné 50 f., Lehoczky Mártonné 1 k., Kerekes Dezsóné 1 k., özv. Káposztás Józsefné 1 k., Jesko Sára 1 k., özv. Tóth Józsefné 1 k., özv. dr. Szabó Samuné 2 k., Adorjáné 1 k., Lukács Gézáné 2 k. és gyümölcs, Musotter Miklósné 2 k., Emökyné 2 k., Szentgyörgyi Kemény Erzsébet 1 k., dr. Mészáros Csernyánszky Valus 2 k., özv. Szentiványi Józsefné 10 k. és Szentiványi Józsefné 10 k., Farkas Gézáné 10 k., Kubinyi Bené Emma 2 k., Fáy Gyula 10 k., Bornemisza László 5 k., Szakall Vinczéné 2 k., Abonyi Amália 2 k., özv. Pongrácz Pálné 1 k., Urszinyi Mátyásné 1 k., Fülep Benjáminné 1 k., ifj. Csapó Józsefné 1 k., Ponghó Mihályné 50 f., Tóth Béláné 2 k., Medveczky Sándorné 2 k., özv. Szabó Károlyné 2 k., özv. Abonyi Jánosné 1 k., Ragályi Istvánné 1 k., dr. Deutsch Miksáné 50 f., özv. Kovács Józsefné 1 k., Marikovszky Emma 1 k., Krausz Gyuláné 3 k., Blumenthal Lajosné 60 f., dr. Haas Andorné 1 k., Szakall Barnáné 1 k., R. J. 20 f., Percz Lajosné 1 k., Görbe Gyuláné 1 k., Putra Edéné 20 f., Nagyné 10 f., özv. Illés Gyuláné 2 k., ifj. Lokcsánszky Lajosné gyermekruhák, Molnár Józsefné 2 k., Dobránszky Jánosné 1 k., K. Szabó Józsefné 50 f., Török Pálné 1 k., özv. Végh Mihályné 1 k., Kölcseri Máthé Jenőné 4 k., Pongráczné 1 k., dr. Kovács Lászlóné 1 k., Szombath Györgyné 1 k. és ruhanemű, Kubinyi Bertalanné 2 k., Farkas Zoltáné 2 k., Mészáros Istvánné 1 k., dr. Csernay Dánielné 1 k., N. N. 1 k., Komáromy Gézáné 1 k., Czinke Istvánné 2 k., Hermann Vilmosné 1 k., özv. Csider Antalné 1 k., dr. Marikovszkyne 1 k., Tóth Ilona 1 k., Zachar Gusztávné 1 k., Soós Gyuláné 1 k., Istók Józsefné 1 k., Drucker Herman 20 f., Szgyry Zsigmondné 1 k., Fodor Jenőné 1 k., Máriaassy Lászlóné 1 k., Pékh József 1 k., Madarász Pálné 2 k., Grédingerné 1 k., Szabó Józsefné 1 k., Horváth Albert 1 k., Gruczal N. 10 f., Spitzstein S. né 50 f., Dickmann Jenőné 2 k., Marton Imréné 2 k., Braun Gyuláné 1 k., Braun Sándorné 2 k., Matolesy Pálné 1 k., Bodor Istvánné 2 k., Feketéne Otte Hedvig 2 k., Máthé Károlyné 1 k., Dickmann Lászlóné 1 k., Fekete Mihályné 30 f., Bérczy Elekne 50 f., Baksay István 1 k., özv. Benkár Józsefné 1 k., Stolec Mártonné 1 k., Gede Istvánné 4 k. és 20 drb kalács, Bies Elemérné 3 k., Jaczko Pálné 4 k., Molnár Viktorne 5 k., Abonyi Farkas Matild 5 k., Farkas Gézáné 10 k., Szentmiklóssy Kálmáné 2 k., Ziebert Károly 2 k., czukrozott gyümölcs, Knöpller Károly fényű féska, Benedek Gyuláné 1 k. és gyermekjátékok, özv. Benkár Józsefné 1 k., özv. Breznay Istvánné 2 k., Ragályi Gyuláné 20 k., egy ismeretlen 25 koronát. — Továbbá: Szentiványi József 2 k., Szentiványi Árpád 2 k., Szabó László 2 k., Fáy Árpád 2 k., Hámos Antal 3 k., ifj. Szontagh Zoltán 2 k., Madarassy Gyula 2 k., dr. Soldos Béla 2 k., dr. Osváth Gyula 1 k., Máriaassy István 1 k., Dapsy Rezső 2 k., Lengyel Samu 1 k., Pitta Rezső 1 k., dr. Pétermann Jenő 1 k., Wisnyovszky Ferenc 1 k., Terhes Sámuel 2 k., dr. Balogh Akos 1 k., Hevessy Elemér 1 k., Schwalm Nándor 1 k., Gede István 1 k., Tombola társaság 6 k. 56 f., dr. Forneth Gyula 2 k., Schulhof Pál 2 k., Batta György 1 k., Göröcs József 1 k., Balgha Kálmán 1 k., Hevessy István 2 k., dr. Molnár József 2 k., Kártyapénz 40 f., dr. Stromp Ignác 1 k., ifj. Hámos Zoltán 1 k., N. N. 50 f., E. és I. 1 k., N. N. 1 k., Bornemisza Elemér 2 k., Kubinyi Bertalan 2 k., Gruner Lipót 2 k., Biess Elemér 1 k., dr. Langhoffer László 1 k., id. Mihalik Dezső 1 k., Ragályi Gézáné özv. 5 k., Hámos Lászlóné 10 k., Basilides Jánosné 5 k., Csaszkköczy Károlyné 4 k., Bornemisza Istvánné 5 k., Hevessy Lászlóné 4 k., Hámos Aladárné 5 k., a rimaszombati áll. polg. leányiskola női kézimunka tanfolyamának növendékei Kathona Géza igazgató utján 4 kor. 70 fillért.